

Helmenompelijat. Suomen Sukututkimusseuran blogi.

https://www.genealogia.fi/1/blogi/helmenompelijat/?fbclid=IwY2xjawMDMN5leHRuA2FlbQIxMQABHgTdgvAq_7Y8vNXuKKjmFr-wdDjmShuCm2wnInQ7QOBJZLVQ6hxxkqhea7JTd_aem_mb9Cp_r4pt6GDzAci2Iisg . Julkaistu 8.8.2025.

Helmenompelijat

08.08.2025

Hienointa ja kalleinta käsityön muotoa edusti kultasepäntyön lisäksi helmenompelijan työ. Helmikirjailun lisäksi ammatin harjoittajat suorittivat hopea- ja kultalangalla tehtäviä ompelutöitä.

Eräänä suurimpana työllistäjänä oli kirkko, sillä messu- ja alttarivaatteet koristeltiin jalometallisilla kaluunoilla. Tällaista työtä tekivät jo keskiajalla sekä naiset että miehet. Turussa helmenompelua ammattinaan harjoittaneet äiti ja tytär kuuluivat varsinaiseen porvarisperheeseen, joten heillä oli statuksellinen asema kaupungin käsityöläisten joukossa.

Turussa toimi 1600-luvulla vain yksi helmenompelijoiden perhe. Helmenompelija Hans von Schwerinin vaimo Hebla Eriksdotter Pärlestickerska mainitaan Turkua koskevissa asiakirjoissa vuosina 1625–1657. Hebla Pärlestickerska, hänen miehensä Hans von Schwerin ja tyttärensä Maria Larsdotter Pärlestickerska hoitivat tuotteidensa valmistuksen itse, mutta Hebla Pärlestickaren kolmas mies Eskil Henriksson Kara eli Pärlestickare ei ilmeisesti osallistunut perheen naisten ammatinharjoitukseen.

Ensimmäisen avioliittonsa Hebla Eriksdotter solmi luutnantti Lorentz Ingevaldssonin kanssa. Vuonna 1635 Hebla haki edesmenneen miehensä palkkasaatavia Tukholman sotakollegiolta, joka maksoi palkan. Hebla ja hänen toinen miehensä Hans von Schwerin saivat maaliskuussa 1641 kiinnekirjan ostamaansa Auttisten taloon ja tonttiin Aninkaistenkadun varrella. Talo sijaitsi keskeisellä paikalla Hauenkuonon torin vieressä. Hebla valitti kesäkuussa 1638 naapurinsa Anders Linnun tukkineen rakentamisellaan hänen kellariränninsä niin, ettei vesi päässyt valumaan sieltä ulos.

Turun raastuvanoikeus käsitteli huhtikuussa 1661 Hebla Pärlestickerskan perintöä. Hänen tyttärensä helmenompelijatar Maria Pärlestickerskan mies Erik Stång kantoi oikeusjutussa vaimonsa isäpuolta Eskil Karaa vastaan. Perinnönjaosta oli jätetty puolisoiden mielestä pois tavaraa. Pesässä oli ollut kultaa ja helmiä noin 300 riikintaalarin arvosta. Muu pois jätetty omaisuus oli arvoltaan huomattava 397 riikintaalaria, ja siihen kuului viisi kultakoristetta, kruunu, kultasormus, johon oli istutettu verikivi, kultasormus, kaksi hopeavyötä, kynttiläsakset, peili, neljä lehmää, rahasaatavia sata riikintaalaria sekä talous- ja ruokatavaroita. Maria Pärlestickaren aviomies Erik Stång jätti lisäksi selvittämättä vaimolleen, mitä hän oli saanut pesästä takaisin, ja vaimo hankki hänelle kesäkuussa 1662 uhkasakon olla poistumatta kaupungista ennen kuin tämä olisi selvittänyt perintöasiat.

Maria Pärlestickerska muutti kotoaan vuonna 1666 äitinsä kuoltua ja isäpuolen saatua Auttisten eli Pärlestickaren talon hallinnan. Maria vuokrasi kokonaisen talon kaikkine rakennuksineen ylioppilas Nicolaus Nycopensikselta 24 kuparitaalarin vuosivuokralla. Rakennukset olivat ilmeisesti edustavia, sillä esimerkiksi keittiö oli holvattu. Ylioppilas myi kuitenkin talon ennen Marian vuokra-ajan umpeutumista. Maria oli jo

ennättänyt vuokrata edelleen osan talosta puolen vuoden ajaksi. Maria Pärlestickerska valitti vuonna 1667 isäpuolestaan Eskil Karasta, ettei tämä pitänyt kunnossa hallitsemaansa Marian perintöön kuulunutta Pärlestickaren taloa. Tontin rakennusten todettiin olevan aivan kelvottomat, eikä niiden arveltu kestävän pystyssä enää kauan.

Hebla Pärlestickerskan helmenompelijamiehen Hans von Schwerinin kuoltua perheen naiset näyttäytyvät asiakirjoissa itsenäisinä ammatinharjoittajina, jotka hoitivat ja kartuttivat perimäänsä ja ansaitsemaansa omaisuutta. Tämä saattoi aiheuttaa kitkaa kummankin naisen ja heidän puolisoidensa välille, sillä naiset halusivat selvästi pitää perheen talouden langat omissa käsissään. Tämä ei ollut poikkeuksellista 1600-luvun Turussa.